

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สุวัช วาณิชยวิรุฬห์¹

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ แขนงวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2560-2562) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 300 คน โดยแบ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ดเป็นชั้นภูมิตามจำนวนหมู่บ้านและทำการเก็บตามสัดส่วนโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการเสนอความคิดการวางแผนและการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.83$) ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 3.23$) และด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ ($\bar{X} = 2.68$) ส่วนด้านการติดตามและประเมินผล ประชาชนชาวเกาะเกร็ดมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.21$) 2) ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกันประกอบไปด้วย อายุ สถานภาพ และอาชีพ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม วัฒนธรรม การท่องเที่ยว

Factors Affecting People's Participation in the Master Plan to Promote Cultural Tourism of KohKret Community, Pak Kret, Nonthaburi

Suwat Vanichviroon¹

¹Faculty of Humanities, Administration Programs Management of Public and Private Sectors Graduate School,
Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

This research aims to study people's participation in the 3 year master plan (2017–2019) to promote cultural tourism of Koh Kret, Pak Kret, Nonthaburi Province and to compare people's participation in the master plan classified by personal factors. The sample of this study consisted of 300 residents of Koh Kret Community, Pak Kret, Nonthaburi chosen by stratified random sampling method. The research instrument used for data collection was a questionnaire. The statistical procedures employed included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA.

The research findings were as follows: 1) the people's participation in the master plan to promote cultural tourism as a whole was at a moderate level ($\bar{X} = 2.74$). When considering each aspect, it was found that most people participated moderately in terms of conceptualization, planning and decision making ($\bar{X} = 2.83$), implementation and operation ($\bar{X} = 3.23$), and receipt and sharing of benefits ($\bar{X} = 2.68$). In terms of monitoring and evaluation, participation was at a low level ($\bar{X} = 2.21$). 2) The demographic factors that influenced people's participation in the project management master plan to promote cultural tourism were age, status and occupation.

Keywords: Participation, Cultural, Tourism

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism-CBT) เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว สำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการ คือ ชุมชนเป็นเจ้าของและชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ เพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองและยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมโดยคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขายเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและความมั่นคงให้กับชุมชนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนจากความต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนการอนุรักษ์วัฒนธรรม ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท้องถิ่นที่สามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการท่องเที่ยวในระดับต่าง ๆ ได้ การนำเอานโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ได้ก่อให้เกิดผลแตกต่างกันไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างมากต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เกาะเกร็ด เป็นตำบลในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นเนื่องจากมีทำเลที่ตั้งเป็นเกาะ มีน้ำล้อมรอบทุกด้าน ด้านหนึ่งคือ แม่น้ำเจ้าพระยาที่ไหลอ้อมเกาะทางทิศตะวันตก อีกด้านหนึ่ง คือ คลองลัดเกร็ดน้อยที่ขุดขึ้นทางทิศตะวันออกของเกาะ เพื่อลัดแม่น้ำเจ้าพระยา มีขนาดกว้าง 6 วา ยาว 39 เส้นเศษ ลึก 6 ศอก ต่อมาคลองได้มีขนาดกว้างขึ้นเนื่องจากกระแสน้ำไหลย้อนทิศทางถูกความแรงของน้ำกัดเซาะตลิ่งพังกลายเป็นแม่น้ำลัดเกร็ด จึงทำให้พื้นที่นี้มีสภาพเป็นเกาะในปัจจุบัน นอกจากนี้เกาะเกร็ดยังเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ก่อตั้งขึ้นและเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 350 ปี ซึ่งเป็นถิ่นฐานของชุมชนที่ประกอบด้วย ประชากรชนชาติไทย-ไทยจีนบางส่วนร้อยละ 50 และประชากรที่มีชนชาติมอญ ร้อยละ 42 (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี, 2559) ทำให้เกาะเกร็ดมีความโดดเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีรูปแบบของวัฒนธรรมมอญของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญเป็นส่วนที่สำคัญ รวมถึงการมีวิถีชีวิตที่เป็นแบบดั้งเดิมที่มีอายุมาช้านานมีคุณค่าเหล่านี้ไปได้

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของเกาะเกร็ด ที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมไทย รามัญ และวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่มีเสน่ห์ของวิถีชีวิตเกษตรและวิถีชีวิตริมน้ำ องค์การฯ จึงเริ่มดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่ ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ผ่านโครงการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับประเทศตั้งแต่ปี 2551 (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2554) โดยคนในชุมชนมอญเกาะเกร็ดได้พยายามช่วยกันพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนของตนเองภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลจนได้รับรางวัลจากกระทรวงมหาดไทยดังนี้ บ้านลัดเกร็ดหมู่ที่ 1 ได้รับรางวัลหมู่บ้าน OTOP ต้นแบบปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นรางวัลระดับภาคกลาง บ้านเสาธงทองหมู่ที่ 6 ได้รับรางวัลหมู่บ้าน OTOP CHAMPAIN VILLAGE ปี พ.ศ. 2549 ด้านผลิตภัณฑ์และวัฒนธรรมชุมชนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นหนึ่งในหนึ่งร้อยหมู่บ้านทั่วประเทศที่ได้รับรางวัล และบ้านโองอ่างหมู่ที่ 7 ได้รับรางวัลหมู่บ้าน OTOP CHAMPAIN VILLAGE ปี พ.ศ. 2549 ด้านผลิตภัณฑ์และวัฒนธรรมชุมชนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นหนึ่งในแปดสิบหมู่บ้านทั่วประเทศที่ได้รับรางวัล จากรางวัลต่าง ๆ ที่ได้รับชี้ให้เห็นว่าชุมชนเกาะเกร็ดได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าศิลปวัฒนธรรมมอญมาเป็นจุดขายในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และชุมชนยังคงสามารถอนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมของตนได้เป็นอย่างดี

เนื่องจากเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ประกอบกับมีประวัติความเป็นมา สถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมชาติ สถาปัตยกรรมเศรษฐกิจและสังคม และประชากรหลายเชื้อชาติที่ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นเวลานาน ทำให้ในปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมามีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดเป็นจำนวน 2,514,677 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดทำแผนแม่บทระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2560-2562) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ว่ามีปัจจัยด้านใดบ้างที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนแม่บท รวมถึงผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการจัดของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ที่ทำการศึกษา คือ ชุมชนเกาะเกร็ด โดยมีประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร หน่วยครัวเรือนทั้งหมดที่อาศัยอยู่บนเกาะเกร็ดมีจำนวนทั้งสิ้น 1,190 ครัวเรือน ซึ่งได้แบ่งเป็น 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านลัดเกร็ด บ้านศาลากุลนอก บ้านศาลากุลใน บ้านคลองสระน้ำอ้อย บ้านทำน้ำ บ้านเสาธงทอง และบ้านโอง่าง

2. กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการคำนวณจากยามาเน่ (Yamane, 1967) โดยประชากรในการวิจัยมีหน่วยเป็นครัวเรือน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,190 ครัวเรือน จากการคำนวณจะได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนี้

$$\text{จากสูตรคำนวณ } n = \frac{N}{1 + Ne^2} = \frac{1,190}{1 + (1,190 \times 0.05^2)} \approx 300 \text{ ครัวเรือน}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

N = จำนวนประชากรที่ทราบค่า = 1,190 ครัวเรือน

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (Allowable Error) = 0.05

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีจำนวน 300 ครัวเรือน ซึ่งได้แบ่งเป็น 7 หมู่บ้าน โดยการจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Method) ตามจำนวนหมู่บ้านและมีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน ซึ่งมีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. บ้านลัดเกร็ด	223	56
2. บ้านศาลากุลนอก	240	60
3. บ้านศาลากุลใน	186	47
4. บ้านคลองสระน้ำอ้อย	103	27
5. บ้านทำน้ำ	213	53
6. บ้านเสาธงทอง	144	36
7. บ้านโอง่าง	81	21
รวม	1,190	300

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

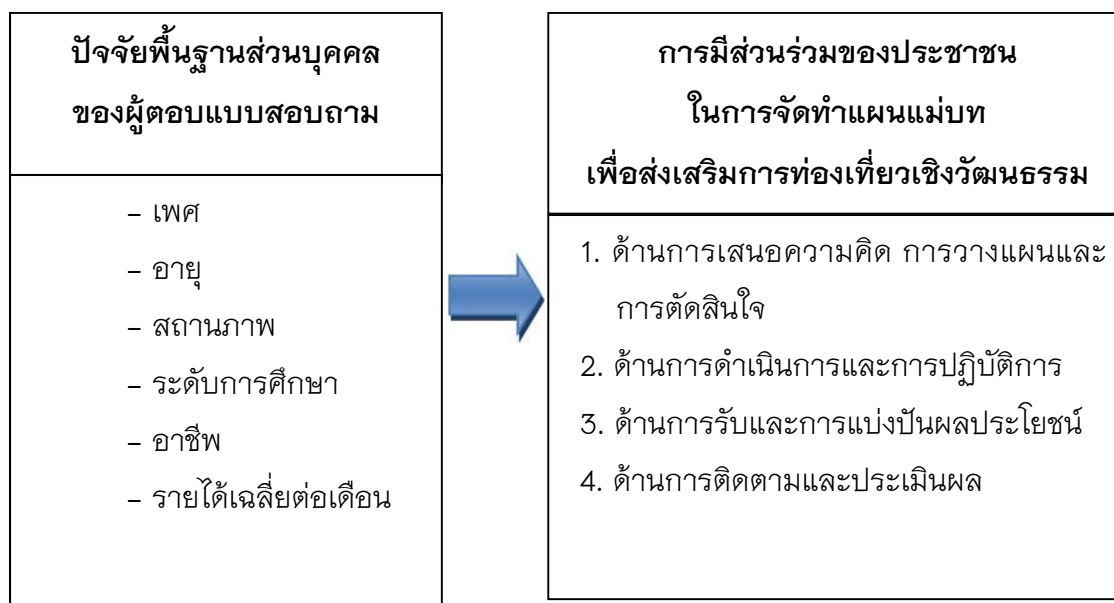
1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ
 - 2.1 ด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ มีข้อคำถาม 5 ข้อ
 - 2.2 ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ มีข้อคำถาม 5 ข้อ
 - 2.3 ด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์ มีข้อคำถาม 5 ข้อ
 - 2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล มีข้อคำถาม 5 ข้อ

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของประชาชนในเกาะเกร็ด (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ที่ต่างกัน ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานย่อย ดังนี้

1. ประชาชนชาวเกาะเกร็ดที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน
2. ประชาชนชาวเกาะเกร็ดที่มีอายุต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน
3. ประชาชนชาวเกาะเกร็ดที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน
4. ประชาชนชาวเกาะเกร็ดที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน
5. ประชาชนชาวเกาะเกร็ดที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน
6. ประชาชนชาวเกาะเกร็ดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 6 ข้อประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมด้านการรับและการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ลักษณะของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นคำถามแบบตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scales) ลักษณะคำถามประกอบด้วยข้อความที่เป็นการให้ความสำคัญต่อปัจจัยในแต่ละด้านโดยในแต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับโดยผู้วิจัยกำหนดน้ำหนักของคะแนนดังนี้

5 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมมาก

3 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

1 คะแนน หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในอภิปรายผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถาม เพื่อเป็นการทดสอบความเที่ยงตรง ความครอบคลุมเนื้อหา และความถูกต้องในสำนวนภาษา หลังจากผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาและตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบ (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คนโดยวิธีการเก็บตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportion) ทั้ง 7 หมู่บ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่ดูแลของเทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนของข้อคำถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามในภาพรวมเท่ากับ 0.951 ซึ่งมีความเชื่อมั่นที่เข้าใกล้ + 1.00 และเกินเกณฑ์มาตรฐานที่ 0.60 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ซึ่งสามารถแยกรายละเอียดได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่า Cronbach's Alpha ของแบบสอบถาม

การทดสอบรายด้าน	ค่า Cronbach's Alpha
ด้านการเสนอความคิดการวางแผนและการตัดสินใจ	0.937
ด้านการดำเนินการและปฏิบัติการ	0.856
ด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์	0.851
ด้านการติดตามและประเมินผล	0.946

ขั้นที่ 2 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เทศบาลนครปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ครวเรือน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีการประมวลข้อมูลเป็นขั้นตอน โดยหลังจากตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้แปลงเป็นรหัสตัวเลข (Code) แล้วบันทึกรหัสลงเครื่องคอมพิวเตอร์

แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปออกมาเป็นร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) จากนั้นเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำแนกตามสถานภาพ ด้านเพศใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้ Independent t-test สำหรับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่มกรณี พบค่าความแตกต่างเป็นรายกลุ่มผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้งโดยใช้ Least Significant Difference

แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

จากแบบสอบถามที่ตอบกลับมาสสมบูรณ์จำนวน 300 ชุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.67 (188 คน) และเป็นเพศชาย ร้อยละ 37.33 (112 คน) ส่วนมากมีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 35.00 (105 คน) รองลงมา ได้แก่ อายุระหว่าง 30-40 ปี ร้อยละ 28.00 (84 คน) อายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 23.00 (69 คน) และอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.00 (42 คน) ตามลำดับ มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 50.67 (152 คน) รองลงมา ได้แก่ สถานภาพโสด ร้อยละ 48.67 (146 คน) และอื่น ๆ (หย่าร้าง, หม้าย) ร้อยละ 0.66 (2 คน) ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 35.33 (106 คน) รองลงมา ได้แก่

การศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าร้อยละ 16.68 (50 คน) และการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 16.33 (49 คน) ตามลำดับ มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 37.00 (111 คน) รองลงมา ได้แก่ อาชีพพนักงานบริษัท/โรงงาน ร้อยละ 35.67 (107 คน) และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 14.33 (43 คน) ตามลำดับ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 41.67 (125 คน) รองลงมา ได้แก่ รายได้ระหว่าง 20,000–30,000 บาท ร้อยละ 32.00 (96 คน) และมีรายได้ระหว่าง 30,001–40,000 บาท ร้อยละ 19.67 (59 คน) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ดังตารางที่ 3 โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง มีเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ และด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ อยู่ระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 2.83, 3.23 และ 2.68 ตามลำดับ ส่วนด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อยโดยมีค่าเฉลี่ย 2.21

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บท	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน SD	ระดับ
การมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ	2.83	0.42	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ	3.23	0.42	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์	2.68	0.40	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล	2.21	0.45	น้อย
ภาพรวม	2.74	0.42	ปานกลาง

การวิเคราะห์สมมติฐาน

การวิจัยนี้ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษา คือ ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของประชาชนชาวเกาะเกร็ด (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน) ที่ต่างกัน ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน จากการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกันตามลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ (Statistic = 27.502, p-value < 0.001) สถานภาพ (F-test = 17.473, p-value < 0.001) และอาชีพ (F-test = 52.501, p-value < 0.001) แตกต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานย่อยที่ว่าประชาชนชาวเกาะเกร็ดที่มีอายุ สถานภาพ และอาชีพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ (t-test = -0.718, p-value = 0.473) ระดับการศึกษา (Statistic = 0.377, p-value = 0.863) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Statistic = 0.743, p-value = 0.330) แตกต่างกันไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานย่อยข้อที่ว่าประชาชนชาวเกาะเกร็ดที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวเกาะเกร็ดในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีนั้น ผลการวิจัยนี้มีความใกล้เคียงกับงานวิจัยในอดีต โดยงานวิจัยนี้พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิด การวางแผนและการตัดสินใจ ($\bar{X} = 2.83$) ด้านการดำเนินการและการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 3.23$) และด้านการรับและแบ่งปันผลประโยชน์ ($\bar{X} = 2.68$) อยู่ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตของกุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนยินดีให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตนเองตั้งแต่ขั้นตอนการเสนอความคิดจนถึงการรับและแบ่งปันผลประโยชน์

ด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิจัยนี้ใกล้เคียงกับงานวิจัยในอดีตของพระมหาประกาดิต สิริเมโธ (ฐิติปสิททิกร) (2556) โดยพบว่า

เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ขณะที่ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และสอดคล้องกับสมมติฐานย่อยข้อที่ 2, 3 และ 5 ของงานวิจัยในครั้งนี้

ชุมชนเกาะเกร็ดเป็นชุมชนหัตถกรรม อีกทั้งมีประเพณีวัฒนธรรมแบบพื้นบ้านดั้งเดิม สินค้าประจำท้องถิ่น คือ เครื่องปั้นดินเผา ทำให้ชุมชนเกาะเกร็ดมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงกัน นั้นแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะเพศไหน หรือจบการศึกษาสูงเท่าไร ย่อมมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างกันทางเพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ดยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยให้ความร่วมมือในการขับเคลื่อนแผนแม่บทระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2560-2562) ถึงแม้ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ดที่มีอายุ สถานภาพ และอาชีพต่างกัน จะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนต่างกัน อาจจะเป็นเนื่องมาจากการเดินทางยากลำบากสำหรับผู้มีสูงอายุ หรือการไม่มีผู้อื่นหรือคนในครอบครัวช่วยกันดูแลร้านค้าที่ตนขายจึงไม่สามารถให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนมากพอสมควร หรือแม้กระทั่งผู้ที่มีอาชีพต่างกันย่อมมีเวลาว่างที่ต่างกันจึงไม่สามารถให้ความร่วมมือกับทางชุมชนได้เช่นกัน

นอกจากการศึกษาข้างต้นแล้ว กลุ่มตัวอย่างยังเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงในด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบอย่างทั่วถึง นั่นคือ ต้องการให้ชุมชนประชาสัมพันธ์เมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ แก่ประชาชนทราบให้ทั่วถึงกัน และแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ ในอนาคตข้างหน้าควรวางแผนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมเกาะเกร็ด อาจจะมีการส่งเสริม การอนุรักษ์ พื้นฟู วัฒนธรรมของชุมชนโดยให้ชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประชาชนชาวเกาะเกร็ดได้เสนอแนะต่อทางผู้วิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงประชาสัมพันธ์ การพัฒนา และการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ประชาชนไม่เคยทราบและเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนเลย ต้องการให้ผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์เมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ แก่ประชาชนทราบให้ทั่วถึงกัน ทั้งทางเสียงตามสาย หรือปากต่อปาก
2. ผู้ที่รับผิดชอบเรื่องสถานที่ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลหรือผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ท่าเรือควรย้ายหรือนำเดินที่ท่าเรือออก เนื่องจากขวางทางเดิน หากมองในอนาคต

ข้างหน้า อีกทั้งเป็นการปรับพื้นที่ให้มีความสะดวก สะอาด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวได้ยาวนาน

3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนควรวางแผนงานในการส่งเสริมอนุรักษ์ และฟื้นฟู วัฒนธรรมของชุมชนโดยให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เนื่องจากวัฒนธรรมของคนในชุมชนเป็นเอกลักษณ์ที่หาชมได้ยาก หากไม่มีการอนุรักษ์หรือฟื้นฟู วัฒนธรรมที่สวยงามนี้ก็จะสูญหายไปตามกาลเวลาและยุคสมัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรศึกษาผลกระทบเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและฟื้นฟูให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามอย่างยั่งยืน เนื่องจากปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นชื่อของจังหวัดนนทบุรี มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจำนวนมาก

2. ควรมีการขยายขอบเขตการทำวิจัยในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการวางแผนการให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด

3. ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไข ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด และศึกษาถึงแนวทางการควบคุม การประกอบธุรกิจที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรม ประเพณีชุมชนเกาะเกร็ด

เอกสารอ้างอิง

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). *การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดสิงห์บุรี* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

พระมหาประกาศิต สิริเมธ (ฐิตินิธิกร). (2556). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคลองใหม่ อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี. (2559). *เกาะเกร็ด*. สืบค้นวันที่ 7 กรกฎาคม 2560, จาก

https://www.m-culture.go.th/nonthaburi/ewt_news.php?nid=181&filename=index

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2554). *โมเดลพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด*. สืบค้นวันที่ 5 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.dasta.or.th/th/aboutus/item/545-545>

Yamane, T. (1967). *Statistics. An introductory analysis.* (2nd Edition). New York: Harper and Row.